

34.

PUŁK PIECHOTY

1918 - 1939

Szanowni Państwo,

Jesteśmy trwale związani z naszą historią i tradycją. Od nich zależy i na nich się wspieramy, jesteśmy dumni i staramy się przekazać kolejnym pokoleniom ślady ważnych wydarzeń. Dlatego zdecydowałem się przywrócić obchody Święta 34. Pułku Piechoty jako dnia niezwykle istotnego, integrującego społeczność mieszkańców Białej Podlaskiej w okresie międzywojennym. Ten dzień był podziękowaniem za inicjatywy podejmowane przez jednostkę, włączanie się żołnierzy w pomoc bezrobotnym, szczególnie w okresie światowego kryzysu gospodarczego lat 1928-1933. Garnizon był pomocny przy realizacji różnego rodzaju inwestycji - między innymi budowy dróg (do dzisiaj jedna z ulic w Białej Podlaskiej, wybudowana przy pomocy żołnierzy pułku, nosi nazwę „Droga Wojskowa”) oraz mostu na rzece Krzna. Jednostka ściśle współpracowała ze szkołami, wspomagając najbardziej potrzebujących uczniów, organizowano również pomoc w zakresie budowy szkół i wiele podobnych inicjatyw. Poprzez organizację uroczystości 8 maja przypomnimy dawne, polskie tradycje wojskowe, jednocześnie budując w młodym pokoleniu patriotyczną dumę.

IX Bór

Dariusz Stefanick

Prezydent Miasta Białej Podlaskiej

143248

94(438).081

Twierdza Dęblin, żołnierze 34. PP
z por. Wolskim.
15.12.1918

34. pułk piechoty powstał 7 grudnia 1918 r. z 2 Pułku Piechoty Polskiej Siły Zbrojnej oraz członków Polskiej Organizacji Wojskowej i ochotników z Podlasia. 1 listopada 1918 r. na rozkaz polskich władz wojskowych do Dęblina przybył na czele niewielkiego oddziału mjr Aleksander Jerzy Narbutt-Łuczyński, który zażądał i wyegzekwował tego samego dnia od austriackiego komendanta twierdzy - mjr. Nemansky'ego wydanie twierdzy w polskie ręce. Austriacy przekazali więc twierdzę Dęblin ze wszystkimi składami, magazynami i składami wojskowymi. Początkowo pułk nosił nazwę 4 pułk piechoty (powstał tylko 1 batalion kpt. Ludwika Bittnera), jednak rozkazem Sztabu Generalnego z 7 grudnia 1918 r. 4 pp przemianowano na 34 pułk piechoty. Pierwszym jego dowódcą został mjr Aleksander Łuczyński. Kadre oficerską i podoficerską stanowili przeważnie uczestnicy kursu dla oficerów z rozwiązanych polskich formacji wojskowych z Rosji, część rekrutowała się z oficerów legionowych - instruktorów kursu w Zajezierzu koło Dęblina. Z tego kursu Dowództwo Okręgu Generalnego Lublin przydzieliło do 34 pp 36 oficerów. 15 grudnia 1918 r. utworzono batalion etapowy nr 34 przeznaczony do

służby garnizonowej i wartowniczej w twierdzy Dęblin. Jednocześnie powstały 3 półbataliony o pełnej kadrze oficerskiej. Z końcem grudnia 1918 r. DOG Lublin zażądało bezwzględnego wystawienia przynajmniej jednego pełnego batalionu na potrzeby frontu lwowskiego. Z kadry oficerskiej III półbaonu oraz szeregowych pozostałych półbatalionów zorganizowano naprędce III batalion pod dowództwem kpt. S. Bebenkowskiego. 31 grudnia III batalion 34 pp przetransportowano z Dęblina do Białej Podlaskiej, opuszczonej właśnie przez Niemców. Po kilku dniach pobytu w Białej Podlaskiej pułk został jednak zawrócony do Dęblina. W międzyczasie I i II półbataliony zostały uzupełnione przez napływających ochotników. W dniach 7-14 stycznia 1919 r. cały pułk stopniowo przetransportowano do Białej Podlaskiej, gdzie został włączony do Grupy Operacyjnej gen. Antoniego Listowskiego. Oddziały 34 pp objęły służbę patrolową i wartowniczą na nowej linii demarkacyjnej, która na początku stycznia 1919 r. przebiegała od Kodnia przez Zalesie do Pratulina. Pertraktacje z Niemcami w Kownie i Grodnie ciągnęły się przez cały styczeń, jednakże nie zmieniły one położenia w rejonie twierdzy brzeskiej.

Placówka 12 kompanii nad rzeką Ptyez.
25.09.1919

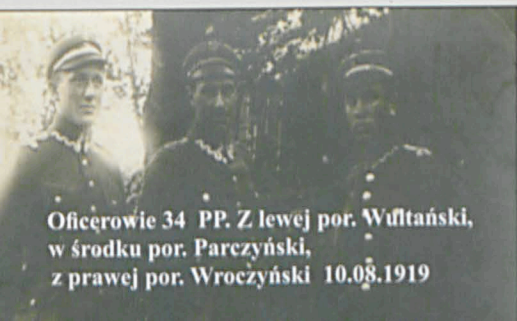
Miejska Biblioteka Publiczna
Biała Podlaska

0000026885

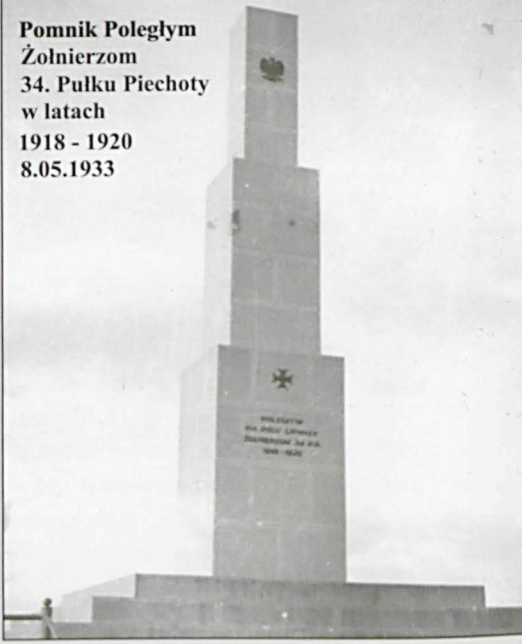
W końcu stycznia 1919 roku pułk wszedł w skład poleskiej grupy operacyjnej. Na początku lutego Niemcy chcą przekazać miasto i twierdzę Brześć Ukraińcom. Dowódca grupy gen. Listowski zorganizował uderzenie uprzedzające. Dwie kompanie pułku pod dowództwem por. Jana Sokołowskiego otrzymały rozkaz zdobycia Kobylan i Błotkowa. Natarcie wspierała 4 bateria 7 pap oraz 4 szwadron 2 pułku ułanów. Natarcie jednak załamało się i Polacy wycofali się w kierunku Dobryni. Po wznowionych pertraktacjach, 9 lutego 1919 r. Niemcy przekazali jednak Brześć i Terespol gen. A. Listowskiemu. Po zajęciu Brześcia 34 pp przegrupowano kolejną do Kobrynia, gdzie zorganizował obronę rzeki Muchawiec. 17 lutego 1919 r. pułk stoczył swą pierwszą walkę z Sowiecami pod Antopolem. 5 marca polscy żołnierze zdobyli Pińsk, zdobywając na wrogu dużą ilość broni, amunicji i prowiantu.

W kwietniu 1919 r. dowódca grupy operacyjnej postanowił zdobyć Luniniec. Wojska grupy gen. Listowskiego atakowały to miasto czterokrotnie – 4 i 27 kwietnia oraz w maju i lipcu 1919 roku. 4 kwietnia wzdłuż toru kolejowego Pińsk – Luniniec uderzył III batalion por. Kazimierza Glińskiego, a z Porzecha przez Łohiszyn nacierały dwie kompanie II batalionu por. Wincentego Wolskiego. Natarcie nie uzyskało jednak powodzenia, a kolejne próby zdobycia tego ważnego dla obu walczących stron węzła drogowo kolejowego nie powiodły się.

Oficerowie 34 PP. Z lewej por. Wulfiański, w środku por. Parczyński, z prawej por. Wroczyński 10.08.1919

**Pomnik Poległym
Żołnierzom
34. Pułku Piechoty
w latach
1918 - 1920
8.05.1933**

1 lipca 1919 r. wojska frontu litewsko-białoruskiego podjęły ofensywę w celu zajęcia Mińska, a 3 lipca znaną kanału Ogińskiego i Jasioldy uderzył działający już całością sił 34 pułk piechoty. Dobrze prowadzone kilkudniowe działania piechoty i kawalerii przyniosły sukces i 10 lipca 1919 r. 34 pp wkroczył do opuszczonego przez Sowieców Łunińca.

Na linii rzeki Słucz pułk spędził zimę 1919/1920, pełniąc służbę garnizonową w Pińsku. W dniach 5-6 marca 1920 r. 34 pp opanował kolejny ważny węzeł komunikacyjny Mozyrz – Kalenkowicze. 25 kwietnia 1920 r. rozpoczęła się polska ofensywa na Ukrainie, w tym samym dniu atak na Czarnobyl podjął 34 pp. 8 maja 1920 r. Wojsko Polskie wkroczyło do Kijowa, a 34 pp otrzymał ciężkie zadanie przebicia się przez kordon sowiecki i zdobycia Rzeczyca oraz mostu kolejowego na Dnieprze, celem uniemożliwienia wrogowi odwrotu. 9 maja 1920 r. Rzeczyca oraz most kolejowy na Dnieprze były całkowicie opanowane i zabezpieczone.

Orkiestra 34. PP. 1922

Straty pułku w porównaniu z sowieckimi były niewielkie, a rocznica bitwy pod Rzeczycą stała się dorocznym świętem pułkowym obchodzonym 8 maja.

Tymczasem 17 czerwca Armia Czerwona rozpoczęła natarcie na całym odcinku 34 pp. Po zaciętej obronie, ze względu na bardzo niepewne położenie ogólne oraz dotkliwe straty, na rozkaz gen. W. Sikorskiego, rozpoczęto odwrót za rzekę Sławeczną. 34 pp przeszedł swoje wiosenne pozycje obronne i po kilkudniowym postoju rozpoczął się dalszy odwrót pod Mozyrz, skąd 28 czerwca pułk dotarł do swoich zimowych stanowisk nad Ptyczą i Prypecią.

4 lipca 1920 r. na froncie północnym do natarcia przeszły armie sowieckie Michaiła Tuchaczewskiego. Ofensywa Rosjan spowodowała załamanie całego frontu polskiego. 9 lipca 1920 r. nastąpiło dalsze wycofywanie się polskiej piechoty z Ptyczy. 34 pp odwrót ten realizował bez żadnej styczności z wrogiem.

Maszerowano w kierunku miejscowości Łachwa, którą osiągnięto 16 lipca. Stąd kolejną 34 pułk odjechał przez Brześć i Białystok do odwodu Naczelnego Wodza pod Grodno. Od 20 lipca pułk walczył w rejonie Grodna z III Korpusem Kawalerii Gaja Bżyszkiana. Od 24 lipca 1920 r. 34 pp wycofywał się drogą Kuźnica – Sokółka. W rejonie Sokółki przebił się przez szyki bolszewickiej 15 Dywizji Kawalerii.

Pplk Jan Świątecki – dowódca pułku dekoruje sierzantów Krzyżami Zasługi. 19.03.1935

Święto Pulku. Defilada pododdziałów.
Na pierwszym planie
ppłk Wacław Budrewicz.
08.05.1934

27 lipca koło Tykocina przekroczył Narew i tam zorganizował obronę. 31 lipca pułk wycofał się znad Narwi, a 2 sierpnia zdobył Mężenin, zadając Sowietaom dotkliwe straty. Jednak dzień później pod Jabłonką pułk został rozбитy. Stracił blisko 70% stanu osobowego oraz większość karabinów maszynowych i taborów. Tylko około 300 żołnierzom udało się dołączyć do XVIII Brygady Piechoty w okolicach Wyszkowa. Podczas, gdy 34 pp staczał krwawe boje pod Mężeninem i Jabłonką wojna szybkim krokiem zbliżała

Powrót z manewrów. 1932

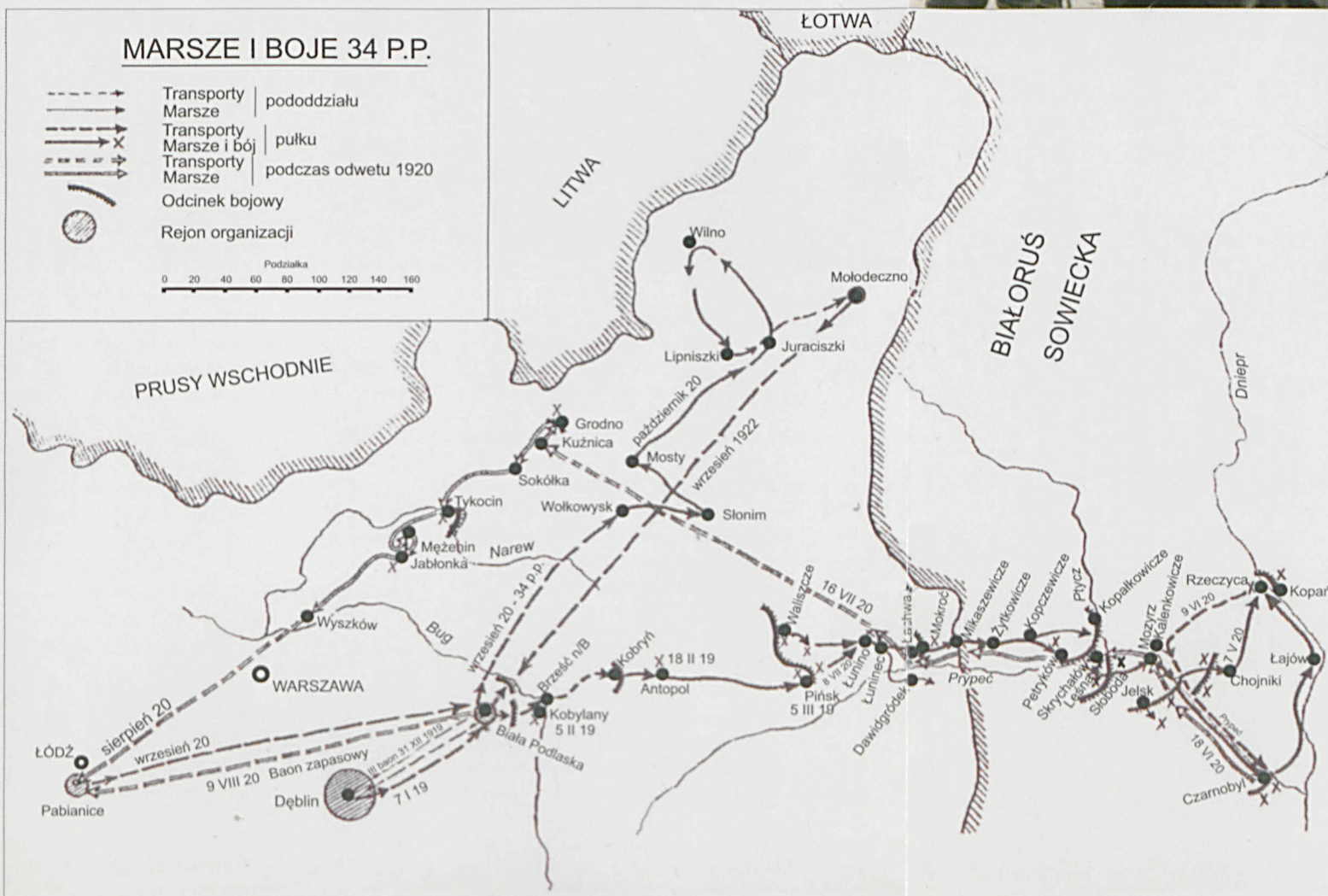
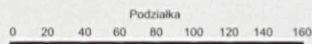

Marsz pododdziałów 34. PP.
Czerwiec 1934

się również w okolicie Białej Podlaskiej, gdzie stał batalion zapasowy pułku oraz bateria alarmowa 9 pułku artylerii polowej. W nocy z 1 na 2 sierpnia 1920 roku padł Brześć nad Bugiem, broniony przez Grupę Poleską gen. Sikorskiego. Równocześnie z opanowaniem Brześcia bolszewicy przystąpili do forsowania Bugu, a następnie posuwali się na Białą Podlaską, gdzie zostali powstrzymani przez batalion zapasowy 34 pp. 34 pułk przeszedł reorganizację w Pabianicach. Dołączył do 9 Dywizji Piechoty we wrześniu 1920. Ufundowano wówczas pułkowi sztandar, a przejeżdżający przez Białą Podlaskę Marszałek Józef Piłsudski, podczas

MARSZE I BOJE 34 P.P.

- > Transporty pododdziału
- > Marsze
- > Transporty pułku
- > Marsze i bój
- > Transporty podczas odwetu 1920
- > Marsze
- Odcinek bojowy
- Rejon organizacji

Msza polowa. Obóz ćwiczeń Lesna. 1929

krótkiego postoju pociągu na stacji kolejowej odznaczył orderami Virtuti Militari V klasy najbardziej zasłużonych szeregowych i oficerów 34 pp. Po zawarciu rozejmu z Rosją Sowiecką 34 pp, ze względu na napięte stosunki z Litwą stacjonował przez 2 lata na Wileńszczyźnie pełniąc służbę asystencyjną. Dopiero we wrześniu 1922 roku pułk powrócił do garnizonu w Białej Podlaskiej, gdzie stacjonował do 1939 roku.

Po przybyciu do Białej Podlaskiej 34 pp zakwaterował się w „koszarach Piżycy”, w rejonie obecnych ulic: Warszawskiej i Kopernika. Zbudowano kasyno oficerskie, stadion, korty tenisowe, wszystko we

własnym zakresie. Urządzono także bibliotekę oficerską, świetlicę i kino. W 1928 r., staraniem dowódcy pułku – płk Ludwika Bittnera został wybudowany Dom Żołnierza, cieszący się ogromnym powodzeniem wśród żołnierzy.

Obecność 34 pp w Białej Podl. powodowała powstawanie trwałych i silnych związków z miejscowym społeczeństwem, które kształtowały się głównie na płaszczyźnie ekonomicznej i społeczno-kulturalnej. 34 pp brał udział w bardzo wielu inicjatywach wspierających lokalne społeczeństwo. We współpracy z organizacjami młodzieżowymi oraz szkołami udostępniano swoje obiekty i nowoczesny sprzęt sportowy. Pomagano bezrobotnym, organizowano imprezy charytatywne, udostępniano kuchnie polowe, etc.

Żołnierze 34 pp pomagali też ludności cywilnej w budowie dróg, mostów, tłumieniu pożarów, zalesianiu nieużytków. Z wydatną pomocą spieszono również podczas klęsk żywiołowych.

We współpracy z Polskim Białym Krzyżem 34 pp zwalczał analfabetyzm, uczestniczył w pracach PCK, prowadził szkolenia z przysposobienia rolniczego, urządził przedszkola, organizował Mikołajki, zabawy, rajdy, fundował szkoły, często też dokarmił dzieci z najuboższych rodzin. Nie mniej istotne w tworzeniu relacji 34 pp ze społeczeństwem Białej Podl. było życie towarzyskie. Latem urządzano zabawy, a zimą organizowano kuligi, wycieczki narciarskie i bale.

Podczas kampanii polskiej 1939 r. 34 pp walczył w składzie 9 Dywizji Piechoty. W chwili rozpoczęcia wojny pułk wraz z dywizją znajdował się w odwodzie Armii „Pomorze”. 1 września wykonując marsz w rejon Piła-Młyn, w celu zajęcia pozycji obronnych nad rzeką Brdą stoczył walkę z Niemcami w rejonie Pruszcza, Bągienicy i Gostycyna. I batalion skutecznie bronił Gostycyna, III batalion został rozбитý przez oddziały niemieckiej 3 DPanc. w lesie na wschód od Pruszcza. II batalion zajmował pozycje w rejonie Łyskowa. 2 września 1939 r. 34 pp nacierał na Sokole-Kuźnicę. Ciężkie straty poniósł II batalion walczący w rejonie mostu w Sokole-Kuźnicy, ranny został wówczas dowódca pułku. I batalion osłaniał

Elewi szkoły Podoficerskiej. Przed frontem sierżant Rutkowski. 1935

uderzenie 35 Pułku Piechoty na Klonowo. 3 września pułk pod dowództwem mjr. Jana Klakli przebijal się w składzie 9 DP w kierunku Świecia.

3 września 1939 po walkach w rejonie Terespoła Pomorskiego większość żołnierzy 34 pp dostała się do niewoli niemieckiej. Z rozbitków został sformowany batalion, który następnie wszedł w skład Grupy ppłk. dypl. Jana Maliszewskiego osłaniającego od północy działania w bitwie nad Bzurą. Dowódca pułku, ppłk dypl. Wacław Budrewicz dwukrotnie ranny w walkach na Pomorzu został przewieziony do szpitala w Brześciu nad Bugiem. Po dostaniu się do sowieckiej niewoli został zamordowany w 1940 r. w Katyniu.

Zwycięcka drużyna w zawodach strzeleckich z proporcem 9. DP, I miejsce w Armii

Defilada pododdziałów Pułku. 11.11.1930

**Oficerowie i podoficerowie 34 PP
w dniu Święta Pulku.
8.05.1934**

Natomiast batalion marszowy 34 pp pod dowództwem kpt. Tadeusza Radziszewskiego walczył w obronie Brześcia nad Bugiem w dniach 16-18 września 1939 r. Natomiast batalion zapasowy 34 pp walczył z Niemcami i Armią Czerwoną w ramach Grupy „Kowel” ppłk. Leona Koca w rejonie Krasnegostawu i Janowa Lubelskiego. Grupa ta została zmuszona pod Momotami nad Sanem do kapitulacji przed Armią Czerwoną. Część żołnierzy 34 pp uniknęła sowieckiej niewoli i wielu z nich dołączyło do SGO „Polesie” gen. Franciszka Kleeberga, by wziąć udział w bitwie pod Kockiem. Po zakończeniu działań wojennych w 1939 r. ci z żołnierzy, którzy uniknęli niemieckiej bądź sowieckiej niewoli znalazło się w organizowanym od października 1939 r. ruchu oporu; innym natomiast udało się przedostać na Zachód, gdzie wstąpili do Wojska Polskiego formowanego we Francji.

Dowódcy 34 pp:

ppłk Aleksander Narbutt-Luczyński (XI 1918 – VIII 1920)
mjr Aleksander Olkowski (p.o. – lipiec 1920)
por. Kazimierz Jan Galiński (p.o. lipiec – 3 sierpnia 1920)
por. Wincenty Wolski (p.o. † 3 sierpnia 1920)
por. Jerzy Wroczyński (p.o. 3-13 sierpnia 1920)
plk Ludwik Bittner (14 VIII 1920 – VI.1930)
ppłk dypl. Franciszek I Grabowski (VI 1930 – V 1934)
ppłk Jan Stanisław Świątecki V.1934 – 24.VI.1938 r.
ppłk dypl. Waclaw Budrewicz (24 VI 1938 – 2 IX 1939)
mjr Jan Klakla (2-3 IX 1939)

**Defilada.
Por. Jan Bownik
na czele plutonu artylerii 34. PP.
19.03.1935**

Święto Pulku, odwrócony mjr Józef Kojder. 8.05.1939

**Msza polowa w dniu Święta Pulku. Pierwszy od lewej gen. bryg. Wilhelm Orlik-Ruckemann - dowódca 9. Dywizji Piechoty, drugi gen. bryg. Czesław Jarnuszkiewicz - dowódca IX DOK. Za nimi: plk Feliks Jędrzychowski - dowódca 22. PP, plk Antoni Chruściel - dowódca 82. PP, wojewoda poleski Waclaw Kostek-Biernacki, plk Waclaw Budrewicz - dowódca 34. PP
8.05.1938**

Ostatnia msza polowa
na terenie koszar
czerwiec 1939

Poczet sztandarowy 34 pp
Pierwszy z prawej
ppor Józef Maciąg
czerwiec 1939

Wydano z okazji Miejskich Obchodów Święta 34 Pułku Piechoty 8 maja 2016 w Białej Podlaskiej

Tekst: dr Paweł Borek

Fotografie ze zbiorów Muzeum Południowego Podlasia
w Białej Podlaskiej - wybór: mgr Mirosław Barczyński

Prezydent Miasta
Białe Podlasie

iałskie
Centrum
kultury